

Tuğçe Isıyel 6 dakikada okunur

Mithat Şen'in kainat algısının istiflenmesi üzerine

Art On İstanbul, Tepebaşı'ndaki yeni mekanını, Mithat Şen'in altı yıl aradan sonra İstanbul'daki ilk kişisel sergisi, *İstif* ile açıyor. Sergi, sanatçının erken dönemlerinde kurduğu ve geliştirdiği -kimi zaman bölünen kimi zaman bütün olarak- tuval üzerinde yahut şaselere gerilmiş derilerde gördüğümüz bedeni, yazıya dair bir kompozisyon odağında kuşatıyor. Tuğçe Isıyel, *İstif* üzerine konuşmak için Mithat Şen ile görüştü.



Mithat Şen, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

'İstif' kelime anlamı itibariyle genelde üst üste konulan şeylerin oluşturduğu yığın anlamına geliyor. Bana, biraz daha sıkışıklığı ve boşluksuzluğu çağrıştırıyor. Eserlerinize baktığımda bu isme tezat, boşluk ve doluluk dengesini gözetten bir yapılanma görüyorum.

Bizim günlük kullanımdaki 'istif' ile benim kullandığım daha doğrusu Hüs-n-ü Hat'ta kullanılan 'istif' farklı şeyler. İstif, düzgün düzenleme demek; üst üste yığma, stoklama değil. İstif, oradaki alanı en iyi, en doğru şekilde değerlendirmekle ilişkili bir şeydir. Doğrudan geleneğe gönderme yapmak istemiyorum. Geleneğin ruhunu konuşarak, söze dökerek zedelemek istemiyorum. Çünkü ister istemez günlük konuşmalarda bunlar süratle yıpranan, içi boşaltılan şeyler. Ben buna katkıda bulunmak istemiyorum. Ancak merakımı anlatmak için değinmeden edemiyorum. Hüs-n-ü Hat'ta yani 'güzel yazı'da birtakım kalıplar vardır. Mesela besmele buna göre yapılmış bir kalıptır, Allah kalıbı da öyle. Siz Arapça bilmeseniz bile bir süre sonra kalıpları istifle söylendiği için anlayabilirsiniz. Yani bunu bir hattat "benim Allah istifim budur," şeklinde ifade eder. İstif, yazarken de harfleri düzenlemek demektir. Birtakım kavramlar günlük kullanımlar sonucu esniyorlar, bükülüyorlar ve yıpranıyorlar. Aslında bütün sergiler istifle ilgilidir. Mekanı ve var olan yüzeyi en iyi kullanmakla alakalıdır.

İstif, 6 yıl sonra açtığınız ilk kişisel serginiz. Sergiler arasında boşluk bırakmak ne ifade ediyor sizin için?

Bu boşluk benim istediğim bir şey değil aslında. Fakat Türkiye'de sanat dünyası ve piyasası ayrı olmasına rağmen, birbirlerini fevkalade etkileyebiliyorlar. Sanat marketi sanat yaşamını etkiliyor. Ancak tersi olmuyor. Yani bizde sanatın var olma hali, sanatın ticaret metası olma halini etkileyemiyor. Bizim bunu tersine çevirmemiz lazım ama biz de onu yapamıyoruz. Bu sebeple buradaki sanat piyasası bir olumsuzluğa girdiği noktada bir sürü şey birden olumsuzluğa girmeye başlıyor, tatsızlaşıyor. Mesela ben, sanat yapmayı sürdürmeme rağmen sergi yapacak yer bulamıyorum. Piyasayla ilgili başka bir şey daha var ki; artık neredeyse sergi açmak demode bir şey. Çünkü insanlar yaptıkları resimleri doğrudan müzayedelere vererek satabiliyorlar. Galeriye vereceğiniz yüzdeden çok daha düşük bir yüzdeyle satabiliyorsunuz. Bu sefer galeri sisteme teslim olmak zorunda kalıyor, sergi yapmamaya başlıyor. Türkiye'de sergiler de esniyor. Ama bu olumlu yönde bir esneme değil. Galeriye devre dışı bırakan bir sanat pazarı var. Bu da sanatçının toplu eserlerinin gözükmeden satılması gibi bir sonucu ortaya çıkarıyor. Bu sanat izleyenleri ve sanat dünyası için doğru bir şey değil. Yani sanatçının yeni bir sözü varsa mutlaka önce galerilerde söylemeli, sonra onun satışı oradan olmalı ve daha sonra da müzayedelere varmalıdır. Bir sanat eseri sadece müzayedelerden ve ikili ilişkiler üzerinden değerlendirilirse toplu sergiler devre dışı kalıyor. O zaman da cümlelerin tamamı okunamaz hale geliyor. Yani o aradaki boşluk benim yapmamamdan değil, ortamın sergiye hazır olmamasından kaynaklanıyor.



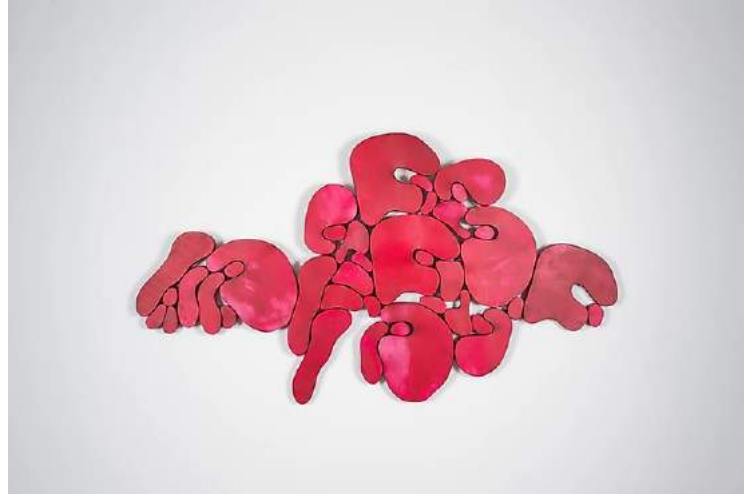
Mithat Şen, III. İstif Serisinden 1, Şasiye gerilmiş tuval üzerine varak ve boyanmış keçi derisi, 86x262 cm, 2017, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Bu serginin oluşma sürecinden bahseder misiniz?

Bunlar benim daha önceden yaptığım toplu resimlerimin parçalarının yeniden düzenlenmiş hali. Doğu ile Batı arasında algı olarak çok ciddi bir fark vardır. Bu fark kainat algısından doğuyor. Ben Doğu'ya tabii ki daha yakınum. Ruh olarak ve sknet olarak. Batı'nın kainat algısında tabiatın sonuçlarıyla ilgili bir tavır vardır. Yani Batı sanatı, tabiatın sonuçları ve nesneleri üzerinden yola çıkar. Mesela bizde Batılılaşma sürecinde natürmort geleneği vardır. Ama yle natürmortlar vardır ki doğanın içinde yapılmışlardır. Yani kıyın ortasında yapılmış natürmort dünyada hiçbir okulda yoktur. Bizim kainat ve doğa algımızla batınıninki farklıdır. Sonucundan yola çıkmakla üretimin usulünden yola çıkmak farklı şeylerdir. Usulnden yola çıkarsanız da en sonunda *İstif* gibi bir noktaya gelirsiniz. Yine tabiatın yapma usulünü kullanarak.

Daha önceden yapmış olduğunuz resimlerin parçalarını yeniden düzenlemeniz, sanki bir nevi temize çekme süreci gibi...

Yani yeniden biçimleme. Zaten doğa da öyle yapar. Yani bazen bazı şeyler yok olur, aslında onların benzeri başka şeyler vardır. Doğada çok eşitlemeler vardır ve bunlar sonsuzdur. Sonsuz eşitleme, yaratma ve üretme üslubuyla ilgili bir şey. O sonsuz çeşitlemenin içerisinde en uygunu ve en dirençli olanı devam eder. O sıradaki dünya koşullarına en uygun olanı da hayatta kalır. Bu evrim teorisiyle de saptanmış bir şeydir zaten. Onun için çok çeşitleme vardır. Doğa tarafından yaratma, birtakım elemelere tabi tutulmadan olur. Bir sürü şey olur ama daha sonra yok olurlar. Veya daha sonra var olabilirler de. Bazıları daha ilk baştaki haliyle var olur. Mesela köpek balığı ve timsah hiç evrim geçirmemiştir. Eğer bu yöntemi benimserseniz, içi kendi yaptığınızdan yola çıkarak daha mükemmele doğru götürebilirsiniz. Yani yeni bir şey yapmanıza gerek yok. Benim sanat yaparken kullandığım üslup; doğanın üretirken kullandığı usule yakın olmaya, onu anlamaya, rneklemeye gayret eder.



Mithat şen, III. İstif" Serisinden 3, şasiye gerilmiş boyanmış keçi derisi, 109x193 cm, 2017, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Siz yaratma sürecinizde nelerden besleniyorsunuz?

Müzikten ama daha çok gelenekten besleniyorum. Tabii gelenek derken bunun ne olduğunu doğru anlamak ve anlatmak önemli. Geleneğin ne olduğu bilinmiyor. Geleneği, geleneksel el sanatları sanıyorlar. Halbuki gelenek yani bizim geleneğimiz kainat algısıyla ilgili olan bir şeydir. Toplumların, coğrafyaların kainat algıları vardır. Ben bu coğrafyaya dair kainat algısından bahsediyorum. Bu ne Müslümanlıkla doğrudan ilgili ama Müslümanlığı da içeriyor. Ne Türklükle doğrudan ilgili ama Türklüğü de içeriyor ve ne de Bizans ile doğrudan ilgili ama Bizans'ı da içeriyor ve dışlamıyor.

Biraz tasavvufi bir şeyden bahsediyorsunuz...

Tabii başat tasavvufuyla ilgili ama saygımdan tasavvuf demek istemiyorum. Ama gelenekten kastım geleneksel, yöresel el sanatları değil de kainat algısıyla ilgili bir şey. Kainat algısı da zaten tasavvufuyla ilgili değil bizim şaman yani İslam ncesi inanlarımızla da ilgili olarak yani doğa merkezli inançlarla ilgili. Tabii ben bunu inanc mertebesinde vasamıyorum yani kendimi Saman savmam ama bu

coğrafyada yaşadığım ve buranın insanı olduğum için, bize en yakın olanın tabiatın bildiği üsluplarda üretmek olduğunu düşünüyorum.

Eserlerinizin bir bölümü şeffaf dairelerin üzerinde konumlanıyor. Bu konumlama bir sınırlanma duygusu veriyor. O sınırlama ihtiyacını neden hissettiğinizi merak ediyorum.

Onlar zaman ve zeminle ilgili birtakım sorunsallar üzerine düşünmeyle ilgili. Mesela ibadet ettiğiniz alan da sınırlıdır. Çünkü bazı alanlara girilip çıkılmaz, o başka bir alandır. Mesela Mimar Sinan'ın camiilerde yaptırdığı "harim" adı verilen namaz kılınan yerler vardır. Sinan'ın olağanüstü dehası; harimi yani namaz kılınan yeri mimari olarak tek bir mekanda toplayabilmesindedir. Ondan öncekiler yani Selçuklular ve beylikler dönemindeki büyük camiiler ve ulu camiiler çok sıralı kolonlarla birbirinden ayrılırken; Selimiye'de ortada kolon görmeden herkesin aynı kible önünde ve aynı kubbe altında toplandığı -ki bu Gök Kubbe'dir- bir yere dönüşürler. Şimdi eğer siz dini yapıtlar yapıyorsanız ve o dinin bir kainat algısı varsa, ona uygun tapınaklar inşa etmek zorundasınız. Mesela hiçbir Arap sanat tarihçisi Sinan'dan bahsetmez. Halbuki Batılı anlamda bir kavram ve hedefe sahip olan tek İslam sanatçısı sayılabilecek kişi Sinan'dır. Tabii ben bunu çok kısa anlattım ancak bu çok daha detaylı bir konudur. Özet olarak; o şeffaf daireler zaman ve mekanla ilgili, bir arada tutmakla ilgili olan bir şey. Oradaki satır istifini gösterebilmekle ilgili olan bir şey. Şeffaf dairelerin olmayışı da sonsuzluğa uçacakmış gibi hissettiren bir şey.



Mithat Şen, II. İstif Serisinden 1, Pleksi üzerine şasiye gerilmiş naturel keçi derisi, Ø 121 cm, 2016, Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

O zaman yaptığınız şeffaf zemin de bir Gök Kubbe gibi...

Gibi... Bir mekan sembolü diyelim. Hem sınırlı hem sınırsız.

Eserlerinizi üretirken ve yerleştirirken parçadan bütüne giden bir yol mu izlediniz, yoksa zihninizde bir bütün vardı da ona mı yaklaşmaya çalıştınız?

Bunlar bütünden parçalandı zaten. Sonradan o parçalar yeni baştan, her seferinde yeni baştan farklı üsluplarla bir araya getirildi.

Bayağı akışkan bir şeyi kastediyorsunuz.

Tabii ki, zaman gibi. Ve lineer bir şeyden bahsetmiyorum, spiral bir şeyden bahsediyorum. Spiral bir zaman algısından bahsediyorum yani.

Eserlerinizi parça-bütün, boşluk-doluluk, akışkanlık-katılık, karanlık-aydınlık, zaman-sonsuzluk arasında gidip gelişler olarak da okuyabiliriz. Bu zıtlık gibi görünen şeyleri bir bütünün içinde anlamlandırmamızı sağlıyorsunuz. Diyalektik bir okumaya alan açıyorsunuz.

Ben olumsuzluk ifadelerini barındırmamaya çalışıyorum. Siz Hegelyen bir şeyden, karşıtlık ilkesinden bahsediyorsunuz. Ben yani aslında Doğu, Antik Yunan'ın Platon tarafından, Aristo tarafından değiliz. Yani romantizm varlığın negatif haline yaslanır. Bu negatif hal bana uygun bir hal değil. Yani benim kendimi içinde hissettiğim kainat algım bu değil. Olumsuz derken kötü anlamında bir şey söylemiyorum. Reddiye, bir antitezi getiren bir şey olduğunu söylüyorum. Ben ve Doğu'nun kainat algısı daha teslimiyet tarafında konumlanıyoruz. Eserlerimde gördüğünüz o tezatlık gibi görünen şey, diğerini yani diğerinin farkını göstermek için yapıyor. Oradan diyalektik bir şey bulmak için değil.

Tuvalle nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?

Ben tuvalin formunu değiştirip, böyle küçük parçalar haline getirdim yani tuvali forme ettim. Peki bu tuvali tuval bezi yerine deriyle kaplarsan ne olur? Bunların hepsi birer teklif. Zaten sanat teklif etmek değil mi? Bu malzemeyle de sanat yapılır. Bu doğal bir malzeme olduğu için benim kainat algıma da uygun.

[#mithatşen](#) [#istif](#) [#sergi](#) [#artunlimited](#) [#unlimitedrag](#) [#tuğçesiyel](#) [#gökkubbe](#)
[#kayhankaygusuz](#) [#mimarsinan](#) [#kainat](#) [#harim](#) [#hüsnühat](#)